

Toimetuse ja tallitus

TALLINNAS,

Pagari uul. nr. 1

Toimetaja kõnetunnid

kella 12—1.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.

ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS
ülemjuhataja staabi väljaandel.

Tellimise hind kättesaatmisega: Iga 10 numbril eest 5 marka.

Kuulutuste ja teadaannete hind: Iga korpusrea eest 50 penni.

Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.

№ 31.

Laupäeval, 18. oktoobril 1919.

I. aastakäik.

Siisukord.

Ametlik osa:

1. Ülendused.
2. Väljawõtted Sõjavägede Ülemjuhataja päewakästudest.
3. Sõjaministri päewakäst nr. 65.
4. Merewäelaste uued palganormid.

Üleüldine osa:

1. Wäikeriikide sõjavägi (J. Soots).
2. Seisukord meie väerindadel.
3. Saksa kapitulaatsiooni põhjused 11. novembril 1918 a.
4. Kirjandus.
5. Segateated.
6. Sõdurite sport.
7. Kirjavastused.
8. Kuulutused.

Ametlik osa.

Ülendused.

Väljawõtted kästudest wabariigi sõjavägedele.

Nr. 190.

Tallinnas, 1. oktoobril 1919.

Korraldus-Walitsuse ülem kindralstaabi alampolkownik Paul Siil ülendatakse kiiduwäärt teenistuse eest kindralstaabi polkownikuks, wanusega 18-st juunist 1919.

3-da diviisi staabi ülem kindralstaabi alampolkownik Nikolai Keel ülendatakse kiiduwäärt teenistuse eest kindralstaabi polkownikuks, wanusega 1-st septembrist 1919.

2-se diviisi staabi ülem kindralstaabi alampolkownik Viktor Nutt ülendatakse kiiduwäärt teenistuse eest kindralstaabi polkownikuks, wanusega 1-st oktoobrist 1919.

2-se diviisi ülema abi alampolkownik Eduard Kubo ülendatakse kiiduwäärt teenistuse eest polkownikuks, wanusega 15-st septembrist 1919.

Nr. 204.

Tallinnas, 15. oktoobril 1919.

Soomusautode rühma nr. 1 reamees Woldemar Pawelson ülendatakse wõitlustes üles näidatud wah-

muse eest ohwitseri asetäitjaks, 16-st aprillist f. a. armates.

2-se Ratsapolgu weltweebel-kirjutaja Aleksander Baring ülendatakse wõitlustes ülesnäidatud wahmuse eest ohwitseri asetäitjaks, 1-st maist f. a. armates.

Tartu kooliõpilaste bataljoni noorem alamohwitser Hugo Tiit ülendatakse ohwitseri asetäitjaks, 7-st juunist f. a. armates.

1-se jalawäe polgu tööroodu weltweebel Aleksander Kirspuu ülendatakse ohwitseri asetäitjaks, 26-st weebruarist f. a. armates.

Sõjavägede Ülemjuhataja,
Kindralstaabi Kindral-Major **Saidonet.**

Väljawõtted Sõjavägede Ülemjuhataja päewakästudest.

Nr. 646.

Tallinnas, 12. oktoobril 1919.

Ühes Ajutawa Kogu poolt wastuõdetud uute põhjalga normide ühtlustamisega ja maksmapanemisega maa- kui ka merewäes, loen tarwilikult ka päewarahade ühtlustamise, filmas pidades, et teenistus nii maa- kui ka merewäes on seotud ühesuguste raskustega.

Sellepärast käsen Ajutise Walitsuse poolt 21. detsembril 1918. a. kinnitatud (Kiigi Teataja nr. 2, 1919. päewaraha maksta:

6 marka päewas:

1) kõikidele wäeliinil wõitlewatele sõjaväelastele (minu päewakäst nr. 34 § 2);

2) nawigatsioonis olewate laewade merewäelastele (nawigatsiooni aja määrab Merejõudude Juhataja);

3) rannabatareides teeniwatele merewäelastele waenlasega tegeliku tulewähetuse päewade eest.

4) merewäelastele desšandis wiibimise ja wäeliinil wõitlemise aja eest, kui nemad nawigatsiooni päewaraha ei saa, (päewarahade maksmise perioodi määrab Merejõudude Juhataja);

5) rannawalwuritele;

6) arstidele, welskeritele, halastajatele õbedele ja sanitaridele, kes plekitüüfusjahagetega alalises kokkupuutumises on nendes haigemajade ja wangilaagrite laatsarettide osafondades, kus nimetud haiged alalisel rawitsemisel on;

7) arstidele, welskeritele, halastajatele õbedele ja sanitaridele, kes plekilise tüüfusi läbi põdenud ja kogu-

mise peale puhkusele lastud — kolme kuu jooksul haigeks jäämise päevast peale;

8) hüdrografia ja topografia eriteadlastele- ohvitseridele, ametnikkudele ja sõduritele (ka merewäelastele), välisriigis viibimise aja eest;

9) Varustus- Valitsuse pesumaja ja pesuparandamise töökoha desinfektorile päevade eest, mil tema külge hakkavate haigete pesu desinfitseerib;

3 m a r k a p ä e w a s :

10) Kannabatareides teenivatele merewäelastele, väljaarvatud päevad, mil nemad tegelikult tulewastuses waenlasega on ja kuus marka päewas saamad;

11) Rahwawäelastele kirjutajatele wäeliini seljastaga ja rahwa merewäelastele kirjutajatele, kes taldaafutustes teenivad;

12) Rahwawäelastest trükitööde sõja-kontrollööridele;

13) Minu staabis teenivatele sõduritele-tölkidele;

14) Kümme (10) marka päewas traalerite peal teenivatele merewäelastele traalimise töödel viibimise aja eest;

Märkused: a) P. P. 2, 4, 5, 10 ja 14 all tähendatud päewarahade maksimise alguse tähtajaks määrab 1. oktoobri s. a.

b) Merejõudude Juhataja päewakästudes nr. nr. 203 ja 373 ettenähtud lisapalk navigatsioonil ajal merewäelastele 25 %, 50 % ja 75 % suuruses põhipalgast tuleb maksta kuni 1. oktoobrini s. a. wanast põhipalgast; aja eest peale 1. okt. mingisugust %-list lisapalka maksta ei tohi;

c) päewarahade maksimise juures käsen juhtnõuiks wõtta minu päewakästus nr. nr. 92 § 1, 99 § 10, 108 § 6, 112 § 2, 145 § 2, 177, 424 § 1—2 ja 563.

Minu päewakästudes nr. nr. 115 § 1 ja 464 ettenähtud päewarahad: 5 marka päewas soomusrongide ja soomusautode sõduritele ja 10 marka päewas soomusautode juhtidele, kaotavad oma maksimise nende sõdurite kohta, kes peale 15. okt. s. a. soomusrongide ja soomusautode peale teenistusse astuvad, kuna kuni selle tähtajani soomusrongide ja soomusautode peal teenistuses olevatele tuleb tähendatud päewaraha edasi maksta.

Selle päewakäsu awaldamisega kaotavad minu päewakästus nr. nr. 195, 257, 320, 414, 433, 508 ja 541 oma maksimise.

Nr. 650.

Tallinnas, 14. oktoobril 1919.

Määrab posti-telegrafi ja muude Riigi asutuste ametnikkudele, kes peale oma otsekohest ametikooste veel trükitööde sõjafunktsioonides tegewad on, lisatasu (ilma toiduaineteta) järgmistest normidest järele, 1-si maist s. a. arvates.

a) kontrollpunkti ülema k. t.:	
2 tunni töö eest —	250 marka kuus.
3 " " " —	375 " " "
4 " " " —	500 " " "
b) kontrollööri kohustetähtajale:	
2 tunni töö eest —	220 marka kuus.
3 " " " —	330 " " "
4 " " " —	440 " " "

Nr. 651.

Tallinnas, 14. oktoobril 1919.

Et laewasõidu korraldust Haapsalu—Heltermaa—

Ruimaste—Kureaare liinil sõjamäelaste jaoks ühtlustada, käsen edaspidi laewasõiduks nimetatud liinil sõjaväe sõidupiletiid (lit. A. ja B.) tarwitada. Ameti-asjus Haapsalu—Kureaare liini tarwitawatel sõjamäelastel tuleb sõidupiletiid lit. A. saamiseks sellekohasest wäeosast wäljaantud nõudmisega Haapsalus ja Kureaares kohalike linnatomanantide poole pöörduda, kellele Rindralstaabi Valitsuse Sõjavägede Liikumise osatonna poolt sõidupiletiite raamatud saamad wälja jaadetud.

Puhkusele sõitwatele sõjamäelastele reamehest weliweebliini tuleb wäeosadest sõidutunnistus lit. B. wälja anda, mille wastu nad Haapsalus, Heltermaal, Ruimastes ja Kureaares laewasõidu Ameti agentidelt sõidupiletiid 50 %-lise hinnaalandusega saamad. Puhkusele ja omasasjas sõitwatele ohwitseridele, ametnikkudele ja arstidele on Haapsalu—Kureaare liinil lubatud 2. klassis 3. klassi piletiga sõita.

Nr. 652.

Tallinnas, 14. oktoobril 1919.

Et alandatud hinnaga raudteel sõitmist digustawate tunnistuste (lit. B.) mitmetordset wäljaandmist wõimatuks teha, käsen puhkusele lastawate sõdurite tunnistuste tagumisele küljele selle kohta wastaw märkus teha, et nemad lit. B. warustatud on.

Nr. 655.

Tallinnas, 15. oktoobril 1919.

Awaldan käsitamiseks sõjaväe arstide perioodiliste teaduslikkude koosolekute korra:

- 1) Sõjaväe Terwishoiu Valitsuse ülem korraldab ja kutsub kokku perioodilised sõjaväe arstide koosolekud, määrab selleks aja ja koha.
- 2) Koosolekute siht on — huwi arstiteaduste wastu sõjaväe arstide seas tõsta.
- 3) Selleks korraldusse teaduslikki referaate, arutatakse erialasse, iseäranis sõjaväe Terwishoiu alasse, puutuwaid küsimusi.
- 4) Referaati wõib pidada iga arst, kes selleks soowi awaldab ja teada annab referandi teema Sõjaväe Terwishoiu Valitsuse ülemale.
- 5) Referaadid ja läbirääkimised peetakse Gestiteeles, lubatakse ka Salka, Wene ehk teistes kohtades.
- 6) Koosoleku awab Sõjaväe Terwishoiu Valitsuse ülem, ehk tema poolt wolitatud isik.
- 7) Igal ükstil koosolekul walitakse koosoleku juhataja, tema abiline ja kirjatöimetaja ja tema abiline.
- 8) Koosolekust wõivad osa wõtta kõik Wabariigi sõjaväes teenivad arstid ja asearstid.
- 9) Koosolekust wõivad külalistena eraarstid osa wõtta.
- 10) Kes arstidest ükstil juhustumisel wäeosast ehk haigemajast koosolekule sõita wõib, otustawad haigemajade ülemarstid ja wäeosade wanemad arstid reailemuse nõusolemisel.
- 11) Teenistuse huwides wõib Sõjaväe Terwishoiu Valitsuse ülem koosoleku ära lõpetada enne kawatsetud lõppu.

Nr. 658.

Tallinnas, 15. oktoobril 1919 a.

Wäeosadest ja Sõjaväe asutustest ewatueeritakse tihti rahwawäelasi Sõjaväe haigemajadesse ilma ates-

taatideta ja dokumentideta. Käsen kohtidele wäeosa-dest ja ajutustest haigemajadesse saadetawatele rahwa-wäelastele atestaadid ja teised wastawad dokumendid kohe kaasa anda.

Sõjawägede Ülemjuhataja,
Kindralstaabi Kindral-Major **Laidoner**

Sõjainistri päewakäst nr. 65.

Tallinnas, 15. oktoobril 1919.

Awaldan Wabariigi Walitsuse otsuse 14-st oktoobrist j. a.:

„Wabariigi Walitsus otsustas 14. okt. j. a. kuni-
tada Sõjandulogu, mille eesistujaks sõjainister on,
järgmises koosseisus:

- 1) sõjainistri abi, 2) ülemjuhataja, 3) ülemjuha-
taja staabi ülem, 4) kindralstaabi ülem, 5) korraldus-
walitsuse ülem, 6) merejõudude juhataja ja 7) warus-
tuswalitsuse ülem.“

Sõjainistri eest:

Kindralstaabi Kindral-major **Larka.**

Merewäelaste uued palganormid.

1. . . . .
2. Merejõudude juhataja . . . . . 2.200.—
3. . . . .
4. Merejõudude juhataja staabi ülem,
merejõudude tehnika- ja warustusameti ülem,
merewäelaste juurtükki- ja miiniwalitsuse ülem 1.700.—
5. 1. kategooria sõjalaewa komandöör,
rannawalwe, sibe ja päästejaamade walit-
suse ülem 1.600.—
6. Peipsi laewastiku divisjoni ülem,
meresuurtükkide ja rannafindlustuste ülem,
laewastiku wanem inseneer-mehaanik, 2. kategoor.
sõjal. komandöör, merejõudude wanem arst,
mereobservatooriumi juhataja, traalerite divis-
joni ülem, merejõudude majandusameti ülem 1.500.—
7. Osakondade ülemad 1.400.—
8. 2. kategoor. naftakatalde ja turbiini-
masinatega sõjalaewade wanemad inseneer-
mehaanikud, walitsuste, ametite ja merejõudude
juhataja staabi osakondade ülemad, juris-
konsult, Peipsi laewastiku divisjoni staabi
ülem, 1. kategooria sõjalaewa wanemad
ohwitserid, 1. kategooria sõjalaewade wanemad
inseneer-mehaanikud, laengute walmistamise
laboratooriumi juhataja, Kaisaare ja Wegna
komandandid, merewäe ekipaashi komandöör 1.300.—
9. Sfeeriswate mere- ja desjantbataljonide
komandöör, mereobservatooriumi jünopit 1.200.—
10. Rannabatareide 12-tolliliste soomus-
tornide komandöör, merejõudude tehnika- ja
warustusameti osakonnaülemate abid (inse-
neerid), 2. kategoor. sütega kütte ja tsilin-
dermasinatega sõjal. wanem ohwitser ja ins-
mehaanik, 1. kategoor. sõjal. wanemad tüüri-
ohwitserid, wanemad miiniohwitserid, wanemad
juurtükiohwitserid, wanemad ruumi inseneer-
mehaanikud, wanemad turbiini inseneer-mehani-
kud, wanemad katalde inseneer-mehaanikud ja
wanemad arstid, rannafindlustuste soomus-
tornide wan. inseneer, elektrik, laewastiku
wanem raadioohwitser, traalimislaewastiku
divisjoniülema abi, rannawalwe, sibe- ja
päästewalitsuse inspektor-mehaanik (inseneer),
3. kategooria sõjalaewade divisjoni wanemad

inseneer-mehaanikud Peipsi laewastikus ja traal-
lerite laewastikus, mereobservatooriumi in-
seneer-mehaanik, astronoom, merejaamade ins-
pektor ja jünopitku abi, wanemad arstid wäe-
osades ja ajutustes, kus neid kats ehk enam on 1.150.—

11. 2. kategooria naftakatalde ja turbiini
masinatega sõjalaewa wanem ruumide inseneer-
mehaanik. Arstid: 2. kategooria sõjalaewades,
wäeosades, ajutustes ja walitsustes, kus neid
üks on (nagu: ekipaashi, merewäelaste,
desjantbataljonide jne. arstid); 1. kategoor.
sõjalaewade nooremad arstid, traalimislaewas-
tiku arst, Peipsi laewastiku arst, merejõudude
juhataja staabi wanemad käsutäitjad ohwit-
serid, merejõudude juhataja adjutant, staapide,
walitsuste ja ametite kantselei ülemad, staapide,
walitsuste ja ametite jaoskondade ülemad,
staapide, walitsuste ja ametite osakondade
ülemate abid (mitte-inseneerid), rannafindlus-
tuste nooremad inseneer-elektrikud, merewäe
ekipaashi komandöör abi, rannawalwe ujuwate
abindude ülewaataja, majandusülemad: ranna-
findlustustes, Peipsi ja traalimislaewastiku
divisjonis, merewäe ekipaashis, rannawalwe,
sibe- ja päästewalitsuses, 1. kategooria sõja-
laewade rewidentid, merewäelaste juurtükki-
patareide komandöör, lõhkeainete ja laste-
moona ümberpaigutamistööde juhataja, 2.
kategooria sõjalaewade wanem tüüriohwitser,
wanem juurtükiohwitser, wanem miini-ohwit-
ser, wanem ruumi inseneer-mehaanik, wanem-
turbiini inseneer-mehaanik, wanem kataldeinseneer 1.075.—

12. Rannawalwe raioonide ülemad, mere-
wäe katalde walitsustes roodude komandöör, 1.
kateg. sõjalaewade wanem laewa mehaanik ja
noorem inseneer-mehaanik, 3. kategooria sõjalae-
wade divisjonide wanemad tüüriohwitserid,
wanemad miiniohwitserid, wanemad juur-
tüki-ohwitserid, 3. kategooria sõjalaewade
komandöör 1.000.—

13. Esiimese kategooria sõjalaewas: noo-
remad tüüriohwitserid, nooremad juurtükioh-
witserid, nooremad miiniohwitserid, noore-
mad laewamehaanikud ja wahiuülemad; teise kateg.
sõjalaewas: wanem laewamehaanik, wahiiinse-
neer-mehaanik, roodukomandöör ja rewident,
mereobservatooriumi rewident, iseseiswate
merewäelaste majandusülemad; kolmanda
kategooria sõjalaewas: wanem ohwitser, juur-
tüki-ohwitser, wanem miiniohwitser ja wanem
inseneer-mehaanik; rannawalwe, sibe ja pääs-
tejaamade walitsuse mehaanik, sideojakonna
tehtsaama ülem, merejõudude juhataja staabi
komandant; teise kateg. sõjalaewade noorem
tüüriohwitser, noorem juurtükiohwitser ja
noorem miiniohwitser 950.—

14. Walitsuste ja ametite käsutäitjad ohwit-
serid ja ametnikud, sideohwitserid, merejõu-
dude juhataja staabi nooremad käsutäitjad
ohwitserid, staapide, walitsuste ja ametite ra-
matupidajad, ladude ülewaatajad, kalda wäe-
osade adjutantid, jaoskonnaülemate abid, kant-
seleiülemate abid, mereobservatooriumi hidrom-
eteoroloog ja aeroloog, esiimese kateg. sõja-
laewade wahiohwitserid, ülemääralsed ohwit-
serid ja ohwitserid-instruktorid, traalimis-
tööde instruktorid; teise kateg. sõjal. raadioohwitser
ja wahiuülem; kolmanda kateg. sõjalaewa wa-
nem laewamehaanik ja rewident; neljanda
kateg. sõjalaewa komandöör, merewäe labora-
tooriumi laborant 900.—

15. Staapide korrapidajad (wahi) ohwit-
serid, roodude ja batareide wanemad ohwitsee-
rid, merewäe kaldaosade asjaajad ja laewa-

hoibjad, kolmanda kateg. sõjalaewa wahiuülemad, neljand kateg. sõjalaewa mehaanikud; kappelmeisterid, teise kateg. sõjalaewa wahimääratellised ohwitserid ja instruktoriaid, kolmanda kateg. sõjalaewade noorem laewamehaanik, hüdrograafid, sügawusemõõtjad, mere topograafid.

850.—

16. Merejõudude lestaajutuste ja walituste asjaajad, roodude ja batariide nooremad ohwitserid, wanemad telefontehnikud, kolmanda kateg. sõjalaewade wahiohwitserid, ülemääratellised ohwitserid ja instruktoriaid; neljanda kateg. sõjalaewade wahiuülem, hüdrografi ofakonna tööstajad ja inventari ladu ülewaataja, lestaadu ülewaataja abid, ujukraanide juhid

750 —

17. Wäeosjade sõjariistade ülewaatajad, sidetestsjaama ülema abi, wahatahtlikult teenivad kooli (klassi) welskerid, ohwitseri asetäitjad noorema ohwitseri kohal roodus, ametniku asetäitja

650.—

18. Tööstajad, nooremad tehnikud, suurtelemeter, mobiliseeritud kooli (klassi) welskerid, wahatahtlikult teenivad roodus welskerid, arstiteaduse üliõpilased welskeri kohal

600.—

19. . . . .
20. Bootsman, weltweebel, masina-, fotalde ja ruumipäwanemad

450.—

21. Rea- ja rühmaülemad, ülemad spetsialistid, wanemad kirjutajad, warahoidjad, ritse- ja toidumoonahoidjad, mobiliseeritud roodus welskerid

400.—

22. Reawanemad, wanemad spetsialistid, kirjutajad

300.—

23. Spetsialistid esimese klassi madrujed

250.—

24. Teise klassi madrujed

200.—

25. Laewapoisid (junga)

150.—

26. Eratennitjad:

1. Kantselei kirjutajad eraõpitajad	350 — 600.—
2. Kojamehed	300 — 400.—
3. Ruumide koristajad, usshoitjad ja käskjalad	150 — 350.—

Kui ohwitseri asetäitja kōrgemale kohale nimetatasse siis saab tema palka selle koha järele — mahaarawatud 100 mrf. Ametnikud e asetäitjad kõrgematel kōhtadel kui p. 16 saavad e palga koha järele, — mahaarawatud 50 marfa.

Selles määruses e ahendatud palganormid asturwad jõusse 1-st maist 1919 a.

Kindlustuste kompanidid lätwad ostekohe ühenduse nõukogu alla. Üigem kaitsekorraldus on alamate staapide hoolets komandantide juures antud.

Kindlustuste walwamisets rahua ajal on iseralised wahiwäeosjad asutatud, mis wabatahtlistest koos seisawad.

Niisama on ka olemas kohalik orgude kaitsewägi, mille otstarbets on kindlustusi sel ajal kaitsta, kui teisi wäeosafid mobiliseeritakse.

VI. Sõjawäe tulud.

Schweitsi raha alusel on frant, mis niisama nagu Belgiaagi frant, enne sõda kurfi järele 37½ kopitut hõbedat maksis.

Rahwa arv Schweizis on umbes 3½ miljoni. Sõjawäe tulud ulatavad iga aasta üle 30 miljoni frangi. Nõnda tuleb iga elaniku peale umbes 8,6 franti sõjawäe maksu.

Peale selle on olemas asutused, nagu püssirohu, püssi, padruni ja woori wabrikud, kui ka hobuste depoo, mis endid eratellimistest ülemal peawad.

Niisuguste asutuste ülewälpidamine ulatab kuni 10 miljoni frangini. Et see summa, kuigi teisel kujul, ka rahwa käest tuleb ja sõjatarwiduste peale läheb, siis peame seda ka sõjamaksu hulka arvama. Seega tuleb iga mehe peale ühtefokku kuni 11½ franti sõjamaksu.

Kõige suuremaid kulusid nõuab wäeteenijate õpeta mine, kuni muude asjade peale hoopis wähem tulub.

Kõigist wäeteenijatest saawad ainult need, kes walitustes teenivad ehk instruktorets on, kindla aastapalga. Teised, kes ainult õpetajustel läiwad, saawad päewaraha, mille suurus aukraadi ja ameti järele päewas järgmine on: Wägebe ülemjuhatajale 50 franti, tegewawäe staabi ülemale 40 fr., ülemkommissarile 25 fr., diviis ülemale 30 fr., brigaadi ülemale 25 fr., polkownikule 20 fr., ülemaudiitorile 16 fr., alampolkownikule 15 fr., majorile 12 fr., kaptenile 10 fr., leitnantile 8 fr., alamleitnantile 7 fr., õpetajale 10 fr., adjutant-alamohwitserile 2 fr., alamohwitserile 1,5 fr., woorisõldatile ja ratsawäe mehele 1 frant, muude wäeosjade sõldatile 0,8 ja nerutile 0,5 franti päewas.

Koolides ehk kursustel õppijatel ohwitseridel on päewapalk natuke wähem.

Ohwitserits ülendamisega korral antakse riiete ja warustuse ostmisets jalawäes 200, ratsawäes 275 franti. Peale selle antakse tarwilisemad asjad ostekohe ilma maksuta.

Warustusasjade parandamisets antakse ohwitseridele iga 120 päewa teenistuse eest jalawäes 150, ratsawäes 187 franti.

Peale nimetatud rahalise tasu on Schweizis sõjawäes walituse poolt teenistuse ajal juhtunud haiguste ja wigastuste vastu kinnitamine sisse seatud (sellekohane seadus on 28. juunil 1901 vastu wõdetud). Selle seaduse alla läiwad kõik sõjawäe teenijad teenistuse ajal, niisama ka kütiseltide liikmed, sõja ajal ka sanitarid. Seda abiraha ei lasta kinni panna ehk ära wõtta, kuigi kinnitatud isik pankrotti ehk maksujõuetuks jääb.

Mutiste haiguste korral antakse hospitalis prii-ülewälpidamine ja 3—5 franti päewaraha.

Kui teenija on täielikult töövõimetus saanud, maksetakse talle eluaegselt 70% sellest, mis ta harilikult teenis. Kui kinnitatud isik ära sureb, maksetakse lesele, kui ta lasteta on, 40% mehe pensionist, lastega lesele

Üleüldine osa.

Wäkeriikide sõjawägi.

3. Soos.

26.

V. Kindlustatud punktid.

Peale mitme kindlustuse, mis juba wanaks on jäänud, on Schweizis suur St. Gotthardi kindlustatud laager, mille otstarbets on teed üle Alpi mägede põhjast lõunasse, ehk ümberpöörduks, läbipeatematuks teha. Raatismise lestaajutust on St. Gotthardi tunnel. On terve rida kindlustusi ehitatud, mis kõik hõlpsamad ligi peamise kohad tule all hoiawad.

St. Maurice kindlustused on ka wäga tugewad; nende otstarbets on Roone jõe orgu kaitsta.

65%. Kui lesti sureb, siis maffetasse igale järelejää-
jale. *Wahetuse 5%, igapäewaselt.*

Kellel naist ega lapsi pole, selle eest maffetasse ta
ifale eht emale 35%, eht jälle wennale eht üle 15%
pensionist.

Pensionist suuruse määrab ära komisjon, mille liit-
meteks Schweitzi ühenduse nõukogu 7 isitut
nimetab, üks neist on tingimata sõjaväe ülemarst. Peale
selle määrab ühenduse parlament iga aasta 1/2 miljoni
franki wigastatud sõjameeste kapitali
asutamiseks. Kui kapital kuni 50 miljoni frangini on
täisnab, siis peab parlament uuesti otsustama, kuidas
teba edasi korraldada.

See kapital peab rahu ajal püütumata olema. Ta
on ainult sõja korrald määratud.

Nagu teada, on Schweitzi riit suurriikide poolt
igaweseks ajaks erapooletuks tunnustatud.

Schweitzi maa on niifugusel mägestikul, kus suur-
riikide huwide kokkupõrkamist nii igapäewasel ja liht-
sal teel juhtuda ei wõi.

Sellepeale waatamata on Schweitzi walitsus fiiski
tarwilikult arwanud sõjaväge pidada ja teba tüü-
piliselt miilita põhjusemõtetel korraldada.

Schweitzi sõjaväe korraldus, nagu eelseiswast kir-
jelbusest näha, wastab kõigiti üleüldisele Schweitzi riigi
korrale. Selle juures on isearalise tähelepaneku wäärt
see asjaolu, et sõjaväeteenijal riided, warustus ja
sõjariistad, ratsawäelasel ka hobune, tobus peetatse,
mille tõttu mobilisatsioon wäga lihtne on.

Ka sõjaväe suurus on wiimse wõimaluseni tõste-
tud sellega, et kõik, kes sõjariistu suudawad kandä,
on sunnitud isiklikult teenima.

Wis aga Schweitzi wäe sõjalisse etteval-
mistusse puutub, siis peame sellest kõneledes
tagasihoidlikult olema, seda enam, et Schweitzi sõja-
wägi ammu sõdimus pole.

Wõib ju olla, et Schweitslane kui mägestiku elanik,
kes juba lapsest saadil wilunud kütt on, ja kelles wa-
litsus loogu elu aeg ühel eht teisel wiisil huwi püüsi-
lastmise ja sõjaväe harjutuste kohta ülewal peab, selle
lühikeste speajaga niilaugele jõuab, et ta kui lihtsõlbat
nõudmiste kõrgusel seisab. Kuid seda puudust, et ülematel
suuremate wäeosade komandeerimise praktikat ja koge-
must pole, ei tasu keegi, seda enam, et kõigi ohwitseri-
koolide kursus, siia juure ka kindralstaabi kool arwa-
tud, teiste riikide koolidega wõrreldes liiga lühikest
aega kestab.

(Järgneb.)

Seisukord meie wäerindadel.

Wiru wäerinnal algas minewa nädala algul
elaw tegevus nii meie kui ka Põhja-Lääne armee
osade poolt. Waenlane ei awaldanud siin wiimasel
ajal mingifugust aktiivsust. Paistis, nagu tahaks ta
lätewõidetud liinile talwelorterisse jääda. Isearane
suuri jõudusid siin enamlastel tarwitada ei olnud.
Referwid olid rohkem lõuna poole wiidud, kus edasi-
liikuvad Põhja-Lääne armee wäeosad neile kardeta-
waks ahwardasid saada. Enamlased arwasid, et nende
seisutord siin kindel on ja et nad endid igafuguste
üllatusel eest kaitsta suudawad. Pealegi lootfid nad,
ei meie wäed pealetungimist nende wastu enam ette
ei wõta, kuna aga Põhja-Lääne armee üffi selleks liiga
jõuetu arwati olewat. Seal algas ühifel jõul peale-

tungimine, ja tantide abil wõeti 11. oktoobril Samburi
linn. Ühendatud wägede poolt aru. See tõdi niu
waenlasele nii ootamata, et ta türel sammul taganema
hattas. Tankid olid teba nii ära hirmutanud, et ta
siin suuremat wastupanekut ei awaldanudki. Kiirelt
edasi liitudes wõtsid Põhja-Lääne armee wäeosad
Wolosowo, Jelisawetino ja teised jaamad oma alla ja
16. oktoobri õhtuks jõudsid nad Gatschina linna ja
Krasnoje Seloosse, neid lohti oma alla wõttes. Nii
seisawad nad nüüd juba endise Wene riigi pealinna
Petrogradi määrate ees. Petrogradi langemist wõib
ligematel päewadel oodata. Osa meie wäge, mis
mereäärtes raioonis opereeris, läi waenlase järwele
waheliseft piirtonnast wälja ja wõttis dessandi abil
rida külafid oma alla. Waenlasega ägedaid wõitlusi
pidades jõudis see wäeosa Krasnaja Gorka kindlusta-
tud liinile wälja, sellega edasitungimise Põhja-Lääne
armee pahemat tiimwa kaitstes. Wõitlused Krasnaja
Gorka all kestawad edasi. Wõib loota, et selle kind-
lustuse langemine ka ligemate päewade asi on. — Kõikide
nende operatsioonide ajal on saadud rohkesti sõjasaaki,
suurtükki, soomusautosid ja wangisid; isegi soomus-
rong „Lenin“, kus 4 suurtükki ja 16 kuulipildujat
peal, langes Põhja-Lääne armee osade kätte.

Luga sihil jatkawad Põhja-Lääne armee wäe-
osad pealetungimist. Nad on siin juba terme raudtee
liini Gatschinast kuni Pljusja jaamani ühes Luga
linnaga oma alla wõtnud. Eht waenlane siia küll
suured jõud oli koondanud, fiiski on punawäelaste
julguis kadunud ja nende meeoleolu rõhutatud. Põhja-
Lääne armee osade edasitungimine oli siin küll kiire,
kuid demoraliseeritud enamlaste sallade taganemine
oli weel kiirem ja muutus lohati korralduse pögenemiseks.
Sellest siis tuligi, et Põhja-Lääne armeel siin edasi
tungides waenlasega sagedasti kokkupõrkimist ei olnudki.

Pihkwa all kestawad wõitlused edasi. Ka siin
hattab waenlane end aeg-ajalt tagasi tõmbama. Põhja
poolt on Põhja-Lääne armee osad kuni Wolodi—Malaja
Goristitta külade linini wälja jõudnud ja liiguvad
edasi Pihkwa poole. Pihkwaist lääne ja edela pool
tõrjuti waenlane terwest reast küladeft wälja. Waen-
lane on siia küll mõned polgud juure toonud — nimelt
7, 8, 9. kuitipolgud, kuid ka nende polkude meelesu
on märksa langenud. Isearalised wastupanekud need
polgud ei awalda, eht küll kommunistid kihutusetõbb
teewad ja üles kutsuwad Nõutogude Wenemaad kaitsema.
Mobiliseeritud punawäelastel sõdimise tahtmist ei ole:
nad lubawad talweks koju minna, kui sõda ei lõpe.

Riia all on meile uus tähtis wäerind juure
tekitunud. Kuramaal ja Leedumaal asuwad v. d.
Golzi, Bermond-Awalowi ja Wirgoliitshi wäeosad on
siin Riia sõjavägede wastu pealetungimist alanud
ja Riia linna alla jõudnud, selle linna lõunapoolset
osa, mis Diiina jõe pahemal kaldal asub, oma alla wõttes.
Lätlastele toetuselts on meie soomusrongid saadetud.
Meie soomusrongide mõjuw abi on lätlaste seisutorda
tublisti parandanud. Nende tõttu on Riia linna
langemine ära hoitud. — Wõitlused Riia all ja loogu
Diiina jõe liinil mereft kuni Dahleni saareni kestawad
wahetpidamata edasi. —

Saksa kapitulatsioonid põhjustes 11. novembril 1918.

(Prantsuse Suure Peatorteri ametlikud dokumentide järel.)
Mõni päew pärast waherahu tegemist Lääne wäe-

rinnal kutsus Saksa ajakirjandus, uue Saksa valitsuse näpunäidete järele, Rheiini maafondade elanikka üles Saksa sõjavägesid soojalt vastu võtma, sõjavägesid, kes nelja-aastase alalise võitluse järel „võitmatutena ja uhelt“ isamaale tagasi tulid.

Võitmatud: see on mõte, mida Saksa väejuhatajad oma ülestutsetes, pildilehed oma pildides, luuletajad oma lauludes uhkusega rõhutasid. Osava kõmutegemisega taheti legendat tekitada, nagu oleks Saksa sõjavägi 11. novembril 1918 veel niisugune olnud, et ta veel kaua edasi võidelda ja koguni võitugi saada oleks võinud, ja nagu oleksid ainult Saksamaa sisemised sündmused Berliini valitsust sundinud waherahu paluma.

See oli aga paljas hooplemine ja kõmutegemine faktlaste poolt. Tõepoolest olid Saksa rahupalumise peapõhjusteks liiduvägede mahvus ja misadus ning nende juhtide tahtejõud ja osavus. On vastuvõetavamatult selgelt tehtud, et Saksa sõjavägi 11. novembril 1918 maailma ajaloo kõige suurema kokkulanemise ees seisid ja ainult waherahu tõttu sellest peasis.

Alamal toome lühikese kirjelduse liitlaste viimaseist suurest pealetungimisest 15. juulist kuni 10. novembrini 1918, et näidata, kuidas faktlaste jõud alatasta kahanesid, nii aineliselt kui ka kõlbliselt, ja 10. novembril juba täieliku kokkumõõnemise ees seisid.

Liitlaste suures pealetungimises on kaks perioodi.

Esimese perioodi ajal (15. juuli — 26. september) ajab liitlaste ülemjuhatus wastase pealetungimised nurja, hakkab ka ise wastast pinnima, sunnib teda igal pool walwel olema, tulutab teda ja teeb ta tümaksi.

Teises perioodis (26. september — 10. november) lähed liitlaste ülemjuhatus üleüldisele pealetungimisele üle, materdab wastast wahetpidamata fogu frondil merest kuni Maafini. Waenlane on wiimaks nii wäsinud ja kurnatud, et ta sunnitud on waherahu paluma, et mitte liitlaste wiimase hooibi all, mida ta enam tagasi ei suuda lüüa, kokku langeda.

Esimene periood (15. juulist kuni 26. septembrini.)

A — Teine Marne lahing.

12. juunil 1918 oli Saksa vägede edasitungimine uhelt poolt Villers-Cotterets juures, teiselt poolt Compiègne juures seisma pandud. Saksamaa üleüldise seisukorra ärataalumisest jõudis liitlaste ülemjuhatus äratundmisele, et wastane uue hiiglakallaletungimise ette wõtab, niipea kui ta oma tagawaradid nii meeste kui ka materjali poolest on uuesti koguda suutnud.

Sellepärast pani liiduvägede ülemjuhatus hoolega tähele Suure Peatorteri (G. Q. G.) teise büroo poolt muresetawaid teateid Saksa sõjaväe seisukorra kohta.

Selle büroo aruanded ilmusid igapäew tabeli kujul ja sisaldasid kokkumõõlitta teateid Saksa diviiside arwu ja koosseisu kohta. Nendes oli ülesantud liinil olewate kui ka referwis seiswate diviiside arwu, nende võitluswõime (wärsked, uuesti asutatud ja äratarwitatud diviisid) kui ka nende jaotus ühikute armeede peale.*)

*) Igapäewastes aruannetes sisalduwad arwud ei võinud mitte päris täpiseks olla, nad olid enam-wähem umbkaudsed. Kogemus on näidanud, et nad oludele siiski õige ligidal seisid. Wõtame näituseks Saksa kroonprinssi wäärühma seisukorra 22. septembril. Aes dokument sisaldas järgmisi teateid:

49 diviisi, millest 32 liinil, 4 võitlusewalmis ja 13 referwis. 2. büroo aruanne 22. septembrist läib järgmiselt: 48 diviisi, millest 32 liinil, 4 võitlusewalmis ja 13 referwis. Aruanne 26. septembrist: 45 diviisi, millest 32 liinil, 4 võitlusewalmis ja 9 referwis.

Sellele kokkumõõtele oli ka aruanne waenlase arwatavate plaanide kohta juure lisatud.

Peale selle märgiti perioodiliselt kaartidel Saksa diviiside „kuluwus“ ära, nimelt uhelt poolt kaewitutes seiswate diviiside arwu, mille wahetus tingimata tarwitati oli, teiselt poolt — wiimaste wahetamiseks täepärast olewate diviiside arwu.

Liiduvägede ülemjuhatusel oli sellepärast wõimalik igal ajal Saksa sõjaväe võitlusewõimet kindlaks teha, tema alalist kulumist tähele panna ja oma otsuseid wastase seisukorraga kokkumõõlasse seada. 1918. aasta juuni lõpul oli Saksa sõjaväe seisukord 2. büroo bilantsis järgmiselt kokku wõetud:

207 diviisi (kogujõud), millest:
130 diviisi kaewitutes ja
77 diviisi referwis

wiimastest olid:

31 diviisi wärsked
26 ümberformeeritud ja
20 äratarwitatud (kulunud) diviisid

Waenlase plaanid ei olnud küll veel täielikult teada. Kõige rohkem arwati, et ta Inglise frondil peale hakkab tungima ja et see pealetungimine mitte enne juuli algust ei sünni.

1. juulist peale lähewad teated täpiseallematels. Rats waenlase pealetungimist on wõimalikud: üks Inglise frondil Lille ümbruses, teine Prantsuse frondil Champagnes. 10. juulil wõib 2. büroo saadud teadete fogu-pildi järele teatada, et wastane peatallaletungimise Champagnes ette wõtab. Teine büroo annab täpiseallematels selle pealetungimise piirid üles:

Reimisist läänepool: pealetungimine frondilooga Saulgonne-Brigny peale, üleüldises sihhis Epernay poole, Marne mõlemalt kaldalt wälja minnes. — Reimisist idapool: pealetungimine Suippe-Massiges frondi peale Châlons'i sihhis. Reimisist ei tungita mitte frontaalset peale, waid temast minnaks lääne- ja idapoolt mööda. Pealetungimine La Pompelle ja Suippe wahel peetakse ainult wõimalikult, kuid 12. juulist peale selgub, et see pealetungimine tõesti ette wõetakse ja et ta pärast Reimisist idapool ühetaoliselt La Pompelle'ist kuni Massiges'ini laiuneb.

Saksa referwide igapäewane bilants (62 wärsket diviisi referwis) ja mitmesugused teated wõimaldawad Saksa pealetungimise algust 15. juuli peale kindlaks määrata. Et liiduvägede ülemjuhatusel waenlase jõudude üleüldine seisukord, nende jaotus ja tarwitamine teada oli, siis wõis ta kõil abinõud eelseiswa pealetungimise tagasilõõmimiseks tarwitusele wõtta.

Liiduvägede ülemjuhatus ei annud mitte ainult taktilist juhatust, mis pealetungimise pidid nurja ajama, waid ta wõttis ka strateegilised abinõud tarwitusele, mis wastast pidid sundima pealetungimist jätma ja kaitseisukorda asuma. Alamatele juhtidele anti mõista, et wastasele tarwis liidujõudude üleolekut tunda anda ja et üleüldise pealetungimise tund on tulnud.

See üleüldine pealetungimine oli juba kohaliste operatsioonide läbi ette walmitatud. Prantslaste kõrwal wõitlesid noored Amerita diviisid, mis uhises tegevuses lõunapool Durcq'i oma wahwust ja julgust juba olid näidanud. Dobati kindlas usus wõidu siisse ligemat waenlase pealetormamist. Teati, et see pealetormamine nurja lähed, kuid uhilasi oli aimdus, et midagi suuremat oli tulemas. Oldi rõõmsalt walmitis wiimsele suurele jõupingutusele.

(Järgneb.)

Kirjandus.

Setuleste elulohad ja arv. Aratrükk Dr. Hurti Setuleste laulude sissejuhatuselt

Kii on raamatuteje nimi, mis Ülemjuhataja staabi kirjastusel on ilmunud. Ülemjuhataja staabikõlem kindral J. Soost kirjutab selle eessõnas: „1. juulil 1917 pöörsid Setumaa elanikud Eesti ajutise valitsuse poole palvekirjaga, et Setumaa, kus 80 % elanikkudest Wene keelt ei kõnele, saaks administratiiviselt Eesti keele alla liidetud. Hiljem on Eesti keele end oma etnograafilistes piirides iseseisvaks wabariigiks kuulutanud. Selle järele läib siis ta Setumaa Eesti wabariigi külge. Et sõjawõimudel, kes seda maad ajutiselt valitsesid, tarmis teada on, kus dieti Setumaa etnograafiline piir on, siis tuli meil ta sellekohast materjali otsida. Rahjaks on aga selle kohta meie kirjanduses wähe andmeid. Enam ehk wähem täielit kirjeldus setuleste elulohade ja arwu kohta on Dr. Hurti Setuleste laulude sissejuhatuses ära trükitud. See raamat ei ole aga oma kalliduse tõttu igapähele kättesaadaw, pealegi on ta müügil otsa saanud. Et mainitud raamatus sisalduwaid teateid kättesaadawaks teha, on Ülemjuhataja staab Soome Kirjanduse Seltsilt luba muretsenud neid teateid ühes Setumaa kaardiga erawäljaandena ära trükkida.“

Raamatutes on Dr. Hurti teaduslik kirjawiis alale jõetud. Pärinimedele on wenekeelsed ühes rõhkude äratähendusega klambrites juure lisatud. Wihu etteotsa on mahutatud lühikene seletus setuleste nimede wäljaütlemise kohta. Iga küla kohta on meeste ja naiste arv eraldi ära tähendatud.

Raamatu trükk ja paber, mis Soomest pärit, on head. Suurelõhitud kolmewärwiline Setumaa kaart (mõõt 1:230000) on meie oma Sõjawäe Topograafia osakonna kiwitrukikojas valmistatud.

Wõib loota, et selles raamatutes sisalduwad andmed tulewasel rahukonferentsil Eesti Wabariigi ja Wenemaa wahelise piiri määramise aluseks wõetakse.

Rahwawäelaste perekondade painki seadus on 14. oktoobril Eestikeelse komisjonis kolmandal lugemisel wastu wõetud ja Usutamaale Kogule ette pandud. Kõigepea kui ta Usutama Kogu poolt lõpuliselt kujus wastu on wõetud, awaldame ta „Sõduris“.

Seisuforraft Wenemaal.

„Iswestija“ teatab, et nõukogude walitsuse seisuford praegusel filmapilgul lootuseta on. Leht ütleb muu seas: „Nõukogude walitus elab saatusrikkaid wäiwi üle; igal pool on äraandmine. Üks wäeliin teise järele murdub. Äraandja Mamontow wõitleb hea tagajärjega meie selja taga. Teel Moskwa poole ajab ta punased wäeasjad, mis alles mobiliseeriti, laiali, wõtab meie laste- ja sõjamoona — ja meie ei wõi seda waenlast alla heita, sest walged wäed aitawad ja toetawad teda.“

Weel teine waenlane on meie selja taha ilmunud. Ta murdis wäeliini Kirskest ja Tshernigowist põhjapoolse läbi ja tungib Moskwa poole edasi.

Kõige selle pärast on hädaohulise seisuford Kõltskaki wäeliinil sündinud, kust meie staapides istuwad walged salakuulajad meid eemale on hoidnud. . . . . he sõnaga, igalpool on äraandmine ja see on ta meie taotuste põhjusel.“

Enamlise Wenemaa blokeerimine.

Reuterile teatatakse Pariisist: Liitlaste kõrgema nõukogu märgukiri, kus Saksamaale ja erapooletutele riikidele ette pannakse nõukogude Wenemaa blokaadi kindlustamiseks kaasa töötada, saadeti 9. okt. ära. Nõukogu otsustas märgukirja siis awaldada, kui wastused pärrale on jõudnud. Saksala rahwusliku walitsuse komisjon astus kokku, et wastust läbi harutada. Rahukonverentsi sekretariaat sai juba wastuse mitme erapooletu riigi käest.

Sõdurite Sport.

E. W. Kaitse-Üidu kergejõustiku wõistlused Jõhwis 28. sept. 1919. a.

100 mt. jooks.		Odawiske.	
1) E. Vints	13,5	1) Laho	38. 64
2) R. Laho	13,5	2) Ilves	37. 40 1/2
3) J. Ungur	14,2	3) Arn	34. 68

Kõrgushüpe hooga.		Kaugushüpe hoota.	
1) R. Welt	136 cm.	1) Tern	2 mt. 33 cm.
2) Rotmann	135 "	2) Milttop	2 " 32 1/2 "
3) Maurus	129 "	3) Kõddi	2 " 28 1/2 "

Kulitõuge.		Diskus.	
1) Ilves	9 m. 76 1/2	1) Ilves	28 mt. 77
2) Muttit	9 " 41	2) Baher	26 " 01
3) Reimann	8 " 39	3) Suresoo	23 " 46

A. Landberg 10 m. 58 (wäljastpool wõistlust.)

Kaugushüpe hooga.		Kepihüpe.	
1) E. Vints	4 mt. 48	1) E. Milttop	2. 51 cm.
2) Simmann	4 " 47	2) E. Waldmann	2. 50 "
3) Tern	4 " 40 1/2	3) Kõddi	2. 10 "

400 mt. jooks.		Jooks 1500 mt.	
1) Ungur	1 m. 6,1 cm.	1) Turm	5 mt. 47 cm.
2) Turm	1 " 9 "	2) Berwit	5 " 49 "
3) Etit	1 " 12 "	3) Piltbot	5 " 58 "

Segateated.

Inglise laewastiku admiralid õnnesoow Wägede Ülemjuhatajale.

Wägede Ülemjuhataja kindral Laidoner on järgmise õnnesoowi-telegrammi saanud:

Austatud h-ral kindral!

Kõige suurema heameelega kuulen ma sellest kõigest ausi, mille osaliseks Tema Kuninglik Majesteet George V. Teid on lastnud joada. Mina, wõib olla, tean paremini, kui ükski minu sõdumaaalastest, kui wäga ja põhjalikult Teie seda rüütliteisust ja neid aumärkisi wäärt ja ärateenimud olete. Juba algusest saadik olen mina kõige suurema imestuse ja austundusega tähele pannud Teie Eesti wägede juhtimist kestwas ja wastupidawas wõitluses igapähele pealekippumiste wastu. Minu äratundmise järele on harwa üks Briti aumärk lohasemalt annetatud. Saadan Teile oma soojemad õnnesoowid.

Südamliku austusega

Teie Walter Cowan.

Briti merejõudude ülem Läänemeres.

Trütiwäe õiendus.

„Sõduris“ nr. 30 on artiklis „Wahetord suur-
tütiväe ja jalawäe wahel ning suurtütiväe tule korral-
damine“ eksitaw wiga juhtunud. Lehel. 6, 1. weerg,
26. rida ülevalt on lugeda: „... harilikult mere-
wäe raudtee äärfetesse punktidesse...“, peab aga olema:
„... m a a n t e e d e wäe raudtee äärfetesse punktidesse...“

|| * || Kirjawastused. || * ||

M. M. Wiljandis. Lendurite tooli ei ole meil
weel. Kui Leid aga lenduri kutse huvitab, wõiksite
fiiski Lennuwäesalla astuda. Ligemaid teateid saate
nimetatud salga staabist.

Wastutaw toimetaja: kindralstaabi polkownik Rint
Wäljaandja: Wägede Ülemjuhataja staab.

„Sõdur“ nr. 1 ja 29
wahetatakse uute wastu ümber.
„Sõduri“ talitus.

Ilmus trükist:
SETUKESTE ELUKOHAD JA ARW.

Äratrük Dr. Hurti Setukeste laulude sisse-
juhatuses. Lisaks kolmewärwiline Setumaa
kaart mõõduga 1:230000.

Hind 3 marka,
Saada Sõjawäe trükikoja kantseleist, Tallinnas
Rütli tänaval nr. 13.

Sõjawäe Topograafia Osakonna wäljaandel

ilmus trükist eestikeelse

10-werstalise kaardi leht № 3

(L ä t i m a a)

Hind 4 marka.

Hind 4 marka.

Saada raamatukauplustest ja Sõjawäe Topograafia Osakonnast, Tallinnas, Lai tänav
nr. 39 (teisel korral).

Wiljandi Maakonna Kaitse-Liidu

wäljaandel ilmus trükist:

„Kaitseliitlase käsiraamat“

68 lehek HIND Mk. 1.20.

Sisu: Ridami määrustik jalawäele (lühendus Wene maanestikust). Karni-
soni kord. Juhtnõr pussilaskmiseks, juhatamiseks ja hoidmiseks.
Wäljakord. Lühike oskussõnade walik. Wene kolmeliinilise wint-
püssi osade nimetus Eesti ja Wene keeles.

Korralduswalitsuse ülema käsul „Kaitseliitlase käsiraamatu“ läbiwaatamiseks
nimetatud komisjoni otsusest: „... oleks ülemaltähendud raamat wäga soo-
witaw noorte sõdurite käsiraamatuks tarwitada“.

Saada Wiljandi Maakonna Kaitse-Liidult.

Sõjawäe osadele saadetakse raamat tellimise peale järelmaksuga posti kaudu.